

Nogle Sammenligninger mellem Norge og Danmark med Hensyn til Forsorgen for vanrøgtede og van- artede Børn.

Ved Overretsassessor Brun,
Formand for Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse.

I Norge vedtoges i Juni 1896 en Lov om Behandling af forsømte Børn, og denne Lov, om hvis Indhold nærmere er oplyst i dette Tidsskrifts Bind XX, S. 103 ff., befaledes sat i Kraft fra 1. Septbr. s. A. ved kgl. Resolution af 9. Juni 1900. Den hviler i de fleste væsentlige Punkter paa samme Principper som det Forslag, den saakaldte Børnekommission hernede fremkom med i sin i 1895 afgivne Betænkning, og som laa til Grund for det i Rigsdagssamlingen 1900—1901 fremsatte Forslag til Lov om Opdragelsesforanstaltninger for vanrøgtede, vanartede og forbryderske Børn. Vel lykkedes det ikke inden Samlingens Slutning at fremme dette Forslag længere end til, at vedkommende Landstingsudvalg afgav en Beretning, men fra alle i Sagen interesseredes Side haabes der stadig paa, at Sagen ikke skal være endt dermed. I ethvert Tilfælde har den nuværende Justitsminister i Efteraaret 1901 i Folketinget udtalt, at Lovforanstaltninger i saa Henseende laa ham stærkt paa Sinde, og en lignende Udtalelse er atter fremkommen i Aar.

Da Forholdene paa heromhandlede Omraade i Norge og Danmark i saa mange Punkter ere temmelig ens, kan det formentlig have nogen Interesse at se, hvorledes den ovennævnte nye Lov virker i Norge. Der viser sig dog straks her en væsentlig Forskel fra Danmark. Man savner i alt væsentligt i Norge det Grundlag, som det private Initiativ har skabt her i Landet. Vi staa for saa vidt langt bedre rustede, end Norge i 1900 stod til at tage imod en saadan Lov; men vi trænge ogsaa derfor paa en Maade mere til Loven, idet de Organisationer, som her arbejde med vanartede Børns Opdragelse, stadig i deres Virksomhed støde paa Hindringer, som Loven skulde tjene til at fjerne. Betegnende for den paapegede Forskel hedder det i en i 1902 offentliggjort norsk Rejseberetning fra en Førstelærer ved Opdragelsesanstalten Toftegave paa Helgøen i Mjøsen: »Vi savner paa dette felt helt et organiseret, frivilligt arbejde til støtte for bestræbelserne fra det offentliges side. Dette forhold bereder arbejdet store vanskeligheder, fordyrer det i høj grad og hindrer en fuld gennemførelse af lovens bestemmelser om familieopdragelse og prøveudskrivning« . . . »Vi har det forud for Danskerne, at staten hos os har gjort meget mere for vanartede børn end i Danmark; men vi savner helt det organiserede, frivillige arbejde, som baade der og i andre lande (der sigtes herved navnlig til England og Svejts) har bragt saa storartede resultater.« Det organiserede, frivillige Arbejde her i Landet, som der hentydes til, er »De danske Plejehjemsforeninger«, som ifølge deres sidste Aarsberetning ved Udgangen af 1901 havde over 1600 Børn under Opdragelse, hvortil der i 1901 var anvendt ca. 135,000 Kr. Det for København virkende Led heraf er Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse, der i alt har antaget sig ca. 2200 Børn og for Tiden har mellem 4 og 500 Børn under Opdragelse og en Aarsindtægt af henved 40,000 Kr. Endvidere sigtes der til den for hele Landet virkende: »Kristelig Forening til vildfarende Børns Redning«,

der for 1901 havde en Aarsindtægt af ca. 40,000 Kr. og i de Aar, den har virket, i alt har antaget sig 500 Børn. Dernæst maa nævnes »Dansk Børnehjemsforening«, der omfatter omtrent alle danske Børnehjem og Anstalter til Opdragelse af vanskelige Børn, og som er organiseret under en Bestyrelse med fælles Vedtægter. Der staar tilsammen ca. 250,000 Kr. til Raadighed for alle de ovennævnte Organisationer til Hjælp ved Opdragelsen af vanartede og vanrøgtede Børn, og af disse Midler ydede Staten i 1901 til Plejehjemsforeningerne 13,000 Kr., til kristelig Forening 5000 Kr. og til Børnehjem og Anstalter ca. 50,000 Kr. Samtlige disse Organisationer have derhos dannet et Fællesraad, bestaaende af Formændene for hver enkelt af Organisationerne, til Varetagelse af fælles Interesser og Ordning af, hvad Samarbejde der findes ønskeligt. Da hver af Organisationerne have deres Afdelinger over hele Landet, kan det i Virkeligheden siges, at der overalt i Landet findes et godt Hjælpemiddel for den Del af Forsorgen, der bestaar i at skaffe Pladser, naar det er nødvendigt at fjerne Børnene fra de naturlige Hjem, og Pengemidler til at betale for dem her: Naturligvis mangler der endnu meget i, at det tør siges, at der er Pengemidler nok til, at der kan betales for hvert Barn, der bør fjernes; men hensigtsmæssige Rammer ere lagte, og der findes i hvert Amt tilstrækkelig mange Mænd og Kvinder, som staa beredte til at gennemføre Anbringelsen og skaffe tilstrækkelig mange gode Plejehjem. Ogsaa tør det siges, at der er nogenlunde tilstrækkelig Plads for ukonfirmerede Børn i de til Organisationerne hørende Børnehjem og Anstalter, der alle — med Undtagelse af Bøgildgaard — ere i privat Eje. — De Hjælpemidler, der maa bruges, naar det ikke er nødvendigt at fjerne Børnene fra Hjemmet, nemlig Friskolebørnsasyler og lign., som f. Eks. Foreningen af 7. Septbr. 1898 til Støtte for faderløs Ungdom, virke ganske vist væsentligt kun til bedste for København, men der arbejdes nu paa Initiativ af de danske Plejehjemsforeningers energiske For-

mand, Sognepræst Kaae i Kværndrup, stærkt paa at skabe Selskaber til Børnenes Vel rundt om i Byerne, hvor denne Side af Forsorgen da tages op, og det er allerede i en Række Byer lykkedes at danne saadanne Selskaber.

Vende vi os nu til Norge, kan man efter den ovenfor gengivne Klage ikke vente at finde noget tilsvarende dér paa den private Godgørenheds Omraade. Der findes i Kristiania enkelte fortræffelige Institutioner, som en Anstalt for »Hjemløs Ungdom«, hvor Bygning m. m. er skænket af en Dame, og hvor Driftsudgifterne, ca. 27,000 Kr. aarligt, afholdes væsentlig ved private Bidrag plus 12,000 Kr. fra »Samlaget«, ø: det Selskab, som har Eneret til at have Udskænkning af spirituøse Drikke; endvidere findes der Arbejdsstuer, opretholdte ved privat Godgørenhed, ifølge Beretningen for 1901 i alt rummende over 1300 Børn af begge Køn og med et Budget paa henad 15,000 Kr. Derhos findes der i enkelte af de større Byer Institutioner og Foreninger af her omhandlede Art, men kun af ringe Omfang og med smaa Pengemidler. Hvad der navnlig mangler er et organiseret Arbejde, hvorved der overalt haves en Stab af private Hjælpere, som kunne skaffe gode Plejehjem til de Børn, der maa fjernes fra Hjemmene, og de dertil fornødne Pengemidler. Man forstaar for øvrigt nok, at Norge, i alt Fald ikke for Tiden, frembyder nogen videre gunstig Jordbund for Godgørenheden. Skatterne ere, som maaske bekendt, meget høje. Under et Besøg, jeg i Sommerferien aflagde i Norge for at gøre mig bekendt med den ovenfor omtalte norske Lovs Virkemaade, fortalte saaledes en Mand, der var Værge for en ung Dame, at hun i Skat til Stat og Kommune aarligt betalte 2400 Kr. af en Renteindtægt paa 10,000 Kr. om Aaret, og en Direktør i en Forsikringsanstalt erklærede, at han i Aar til Kristiania Kommune skulde betale $13\frac{1}{2}\%$ i Skat — foruden en Ekstra-Forsvarsskat til Staten af 4% . Saadanne Skatteydere ere næppe meget tilbøjelige til en Ekstra-Selvbeskatning til privat Godgørenhed. Landets Udstrækning skaber

ogsaa ganske andre Vanskeligheder end hernede for et saadant organiseret Samarbejde. I de danske Plejehjemsforeninger holde vi mindst én Gang aarligt Møde i Fredericia eller Odense for alle Formændene for de forskellige amts- eller byvis organiserede Afdelinger. Til et Møde, som plejer at begynde hen paa Eftermiddagen, behøver ingen af os at tage hjemme fra før samme Morgen, og alle kunne vi endnu næste Nat efter Mødet, der plejer at vare noget ud paa Natten, atter sove i vor egen Seng. Et Barn, som afsendes herfra om Aftenen med Dampskibet, er inden næste Middag i sit nye Hjem, paa f. Eks. Tornby Strand, Nordvest for Hjørring. Men saa er derhos Kulturen hernede med vore smaa Afstande fra de forskellige Civilisationscentre og vor stærke Avislæsning trængt ganske anderledes ud til Menigmand end i Norge. Jeg er vis paa ikke at tage fejl i, at det for saare mange af vore Plejehjem ikke blot er et Pengespørgsmaal, men ogsaa et Udslag af god Samfundsfølelse og Trang til at gøre godt, der aabner Hjemmet for de Børn, der betros dem. Men en saadan Følelse er endnu ikke trængt ned i de samme Lag i Norge — efter hvad man fra mange Sider meddelte mig. Og man tænke sig blot et Møde, f. Eks. i Trondhjem, af delegerede fra forskellige Foreninger i Landets Amter, hvor de enkelte maatte være ugevis fra Hjemmet, eller en Anbringelse ved Nordkap af et Barn fra Kristiania. Men er Fordelen saaledes paa Danmarks Side, naar der spørges om det private Initiativs Betydning til Bedste for vanartede og vanrøgtede Børn, staar Sagen helt anderledes, naar Talen er om Statens Forsorg for saadanne Børn. Der ere vi nogle rene Sinkere imod Nordmændene. Vi, der nu engang hernede trække Læsset med disse vanskelige Børns Opdragelse, have tit nok klaget os over, at vi ikke have en Anstalt for ca. 15—18aarige unge Mennesker af begge Køn at falde tilbage paa. Den, der ved den ene Lejlighed efter den anden selv har oplevet det ydmygende og haabløse i at være ganske uden noget Hjælpemiddel over for

disse unge Fyre, naar de Gang paa Gang løbe fra de Pladser, i hvilke man anbringer dem, efter at det endelig er lykkedes at føre Opdragelsen igennem til Konfirmationen — han kan til fulde vurdere, hvilken Betydning saadanne Anstalter have. Jeg drister mig til at sige, at for hver en, som det vil være nødvendigt at anbringe dersteds, vil en saadan Anstalt gavne over for 2 andre ved sin blotte Tilstedeværelse. Man kan da faa Hold paa dem, alene ved at kunne sige: »Bliver du ikke denne Gang, hvor du bliver sat, kommer du paa Anstalten.« Men ogsaa som et Supplement til Straffen eller et Middel i Stedet for Straf, trænge vi i høj Grad til en saadan Anstalt. Det var naturligvis derfor af særdeles stor Interesse for mig at se, hvorledes man i Norge havde løst denne Opgave. Enhver, der i de senere Aar har sejlet op ad Kristiania Fjord, har sikkert bemærket de imponerende Bygninger med Taarn og Spir, der krone Øen Bastøs Ryg, beliggende et lille Stykke oppe i Fjorden, lige over for Moss og Horten. Dette er et saadant Opdragelsessted for »Gutter« fra ca. 13 Aars Alderen til det 20. Aar, og benævnes Skolehjem af strengere Art. Det er beregnet paa at kunne tage i alt 180 saadanne Gutter fra hele Landet. Bastø er ca. 3 Kilometer (en lille halv Mil) lang og fra 1 til 1½ Kilometer bred. Øen ligner paa Afstand et Stykke Hvalfiskeryg med dennes hvælvede Form. Den er til Dels skovbevokset, Resten Agerjord af mindre god Kvalitet med Klippen stikkende igennem forskellige Steder. Øen danner en Verden for sig; thi der findes ikke et Menneske paa Øen, som ikke hører til Anstalten. Øen ejedes af 7 Gaardbrugere og købtes af Staten for ca. 90,000 Kr. Dens Beliggenhed med en halv Mil til Kristiania Fjords vestlige Bred og ca. 1 Mil til dens østlige, var paa engang fuldstændig isoleret, og Adgangen dertil forholdsvis let, enten med Dampskib til Horten eller med Jernbane til Moss. Jeg kom sejlen-
de med Dampskib til Horten fra Kristiania, og da vi stod paa Hortens Dampskibsbro, saa vi en helt orlogsmæssigt ud-

seende Baad for 10 kraftige Rorgængerens Aareslag komme pilende hen imod os. Det var Baaden fra Bastø, ført af Vagtmesteren og roet af 10 af Gutterne i sirlige blaa Matrosdragter med hvide Bukser. Med de raske Rorfolk tilbagelegde Formanden for Værgeraadet i Kristiania, med hvem jeg besøgte Anstalten, og jeg hurtigt den lille halve Mil over til Øen, hvor de store Bygninger nu traadte mere ud fra hinanden, og hvor der nede ved Landgangsbroen laa ligesom et lille Fiskerleje for sig selv. Det var nogle af Bygningerne fra de tidligere Gaardbrug, som beboedes af forskellige af de mange Funktionærer, Anstalten kræver. Vi besøgte saaledes »Agronomen«, det vil sige den Mand, der forestaar Anstaltens Landvæsen, og som her havde en lille hyggelig Bolig, hvor man tænkte sig hensat i en Sømands Hjem, med smilende Udsigt over Søen, men hvor Nordenvinden rigtignok, efter hvad der sagdes, ogsaa artigt kunde husere om Vinteren. Ad en bred, ny anlagt Vej begav vi os derpaa op til »Anstalten« selv. Princippet for dennes Anlæg var: Fælles Skole og Spisning samt fælles legemligt Arbejde, men det øvrige af Gutternes Liv særskilt, i mindre Samfund. Fællesskabet repræsenteredes, ydre set, af en Række meget anseelige Bygninger, der dannede den vestre, nordre og østre Side af en stor, mod Syd aaben Gaardsplads, der dog ogsaa mod Nord havde betydeligt aabent Rum mellem Bygningerne. Pladsen, der var dels græsbevokset, dels grusbelagt, paatænkte at skulle delvis beplantes, hvad dog havde været et Stridsspørgsmaal, idet Ønsket om den Hygge, nogen Beplantning vilde give, stod over for Hensynet til det hensigtsmæssige i at have en let overskuelig Plads. Gaardspladsens nordvestre Hjørne dannedes af 2, under en ret Vinkel sammenbyggede Huse, hvor et svært firkantet Taarn med Spir udgjorde Vinklens Hjørne. Fløjen mod Nord var indrettet til Gymnastiksal og forskellige Økonomien vedrørende Rum: til Lapning, Stopning, Opbevaring af Tøj o. s. v. Vestre Del af Vinkelbygningen havde i Stueetagen 3 store, lyse og luftige Skole-

stuer og Bibliotek, medens hele 1. Sal indtoges af en stor, kirkelignende Forsamlings- og Andagtssal. I en 20—30 Alens Afstand derfra laa, ligeledes i Retning Nord og Syd, den egentlige Økonomibygning med det store Dampkøkken i Stuen, og ved Siden deraf en mægtig Spisesal til »Gutterne«, med lange Borde, belagte med Marmorplader, og en mindre Spisesal til Tjenestepersonalet. Paa 1. Sal boede Vagtmesteren og forskellige af Tjenestepersonalet, hvorhos der for Tiden i nogle store Sale var en hel Lejlighed for os Gæster; disse Rum skulle dog efterhaanden, som Anstalten faar fuld Brug for alle Rum, kunne inddrages til Benyttelse for Gutterne. I Kælderen er derhos Vadskeri, Varmeapparat, Elektricitetsværk og forskellige for en saa stor Økonomi nødvendige Rum. Alle disse Bygninger vare solide, grundmurede og Taget skiferbeklædt. Det sydvestlige Hjørne dannedes af Forstanderens af Træ byggede, rummelige og pyntelige Bolig i Villastil. Det nordøstlige Hjørne bestod af en noget lavere, i Vinkelform holdt Bygning, indeholdende en Række Værksteder, nemlig for Snedkere, Malere, Skræddere og Skomagere, hvor de unge Fyre oplærtes i det af disse Haandværk, de havde Lyst og Haandelag til. For Tiden beskæftigedes ogsaa en Del af dem med Bygningsarbejde, idet der foruden de 3 Hjem, jeg nedenfor skal tale om, opførtes et fjerde Hjem. Hele den østre Side af Gaardspladsen optoges af en mægtig Fjøs-Bygning, med Stuen til Dels af Grundmur, og den øvrige Del og hele 1. Etage af rødmalet Træ, saaledes som man overalt i Norge ser Fjøsbygningen. Foruden Lade og Lo var der i Fjøsbygningen Plads til ca. 50 Køer, og den sydlige Ende af Bygningen indtoges af en ret pragtfuld Møddingehal, med elektrisk Lys i Loftet midt over Møddingen — saa gik der ikke noget af den kostbare Gødning til Spilde. Vinkelret paa Fjøsset laa endelig i det sydøstre Hjørne en mindre Bygning med Stald til 7 à 8 Heste, Vognport m. m. Svinehus mindes jeg derimod ikke at have set.

Gutterne besørge naturligvis selv under Agronomens Ledelse Jordens Drift, dog at der havdes en Kvægrøgter og 3 Gaardskarle til Hjælp. Der var et rigt Felt for deres Arbejdskraft her, da Anstalten overtog Jorden i stærkt for sømt og udpint Stand og Skoven var ret forhugget og trængte til megen Efterplantning; ca. 1200 af Øens 2000 Maal (3 à 400 Tdr. Land) var Skov, det meste af Resten opdyrket Mark. Endelig hjalp Gutterne ogsaa til ved Havearbejdet, og det var Tanken, at den, der ledede dette, om Vinteren, hvor det kneb med at skaffe Friluftsarbejde, skulde undervise Gutterne i Børstenbinderi og Maattefletning. Som berørt er Anstalten beregnet paa, at Gutterne skulde leve den øvrige Del af deres Liv her i mindre Hjem, idet man har ment, at man ved at lade dem tilbringe deres øvrige Tid og navnlig Fritiden sammen vilde udsætte dem for alt for megen indbyrdes aandelig Smittefare. Fornøden Paavirkning paa hver enkelt vil jo derhos lettere kunne ske og deres Natur læres nøjere at kende, naar de i øvrigt levede i mindre Grupper. Ud fra denne Tanke var der bygget 3 mindre Hjem, lignende mellemstore Villaer, betegnede med A, B og C, og beliggende i vel en 5 à 600 Skridts Afstand fra det ovenfor beskrevne store Bygningskompleks. Hvert Hjem laa ganske hyggeligt i lidt Skov med Have omkring; et fjerde lignende Hjem var under Bygning, og det paatænkte efterhaanden at opføre 2 Hjem endnu, saa at det store Bygningskompleks laa ligesom i Centrum, med disse 6 Hjem i en Kres udenom, hvert med sine ca. 30 Gutter, der havde deres Sovesale ovenpaa og i Stuen deres daglige Opholdsrum. Desuden var der i Stuen indrettet Bolig for Bestyreren af paagældende Hjem med Familie. Bestyrerne af disse Hjem vare Lærere, som tillige deltog i Undervisningen i Skolen. Den ene Lærer, Gymnastiklæreren, var Sergent og var under vort Besøg »paa Moen« — vi vilde sige »laa i Lejr«. Staten er aabenbart i Norge ret rundhaandet mod sine Embeds- og Bestillingsmænd, thi naar Sergenten var paa

Moen, fik han særlig Lønning som Sergent, men hævede desuagtet fuld Gage som Lærer og Funktionær paa Bastø, og Staten bevilgede desuden et særligt Konstitutionshonorar for hans Stedfortræder. I de omtalte Hjem tilbringe de unge Fyre, foruden Natteopholdet, deres Fritid, hvor om Sommeren navnlig Dyrkningen af det Stykke Jord, hver Gut har — ligesom vi kende det fra vore Dreng-Anstalter — stærkt optager dem; paa Saafrø spare de i hvert Fald ikke.

I Hjemmet A var der Plads for de af Gutterne, der ansaas for de værste, og i deres 2 Sovesale stode Sengene ikke, som vi kende det hos os, frit rundt om paa Gulvet, men Soverummet havde midt paa Gulvet 15 smaa, med Jernstænger afgitrede Rum, hver indeholdende en Seng. Tremmedørene for disse Rum aflaaedes 5 og 5 ad Gangen ved en Mekanisme, saaledes at Opsynet f. Eks. i Tilfælde af Ildebrand med én Bevægelse aabnede for hvert af disse 3 Sæt Døre. Det var efter amerikansk Mønster, og ikke blot Undvigelsesforsøg tilsigtedes forhindrede herved, men ogsaa Sammenrottelser om Natten samt indbyrdes seksuelle Misbrug. Man forsikrede mig, at Fyrene satte Pris paa deres »eget Værelse«, som de kaldte det. Vist er det, at de fleste havde pyntet op paa det bedste med Billeder og lignende paa de 2 Bundsider af »Værelsets« Vægge, der vare hele Flader. Undvigelser fra Øen forbød sig i øvrigt saa temmelig paa Grund af Beliggenheden, og havde ogsaa kun et Par ganske enkelte Gange været forsøgt. Belysningen skete for Tiden ved Petroleum, men det paatænkte at udvide Hovedkomplekssets Elektricitetsbelysning til hvert enkelt »Hjem«, hvad der mentes, foruden den ringere Brandfare, at kunne give ringere Belysningsudgifter. Der var naturligvis Telefonforbindelse mellem Hovedkomplekset og hvert af »Hjemmene«. Paa Øens højst liggende Parti fandtes et mægtigt Vandreservoir dannet, hvorfra Vandet havde et tilstrækkeligt Tryk til at kunne ledes op i alle Bygningerne.

I Spidsen for Anstalten staar en Forstander, som desværre var borte under mit Besøg, men som skal være, som man sagde, »en nordlandsk Kæmpe«, med en heldig Blanding af overlegen Intelligens og Hjerte. Hans Gage var 3500 Kr. aarlig, foruden frit Hus, Lys og Brænde; han havde derhos egen Husholdning, og man kunde ikke lade være at tænke paa, at det rigtignok maatte være ulige behageligere at være Fru Forstanderinde dér, uden Ansvar for og Arbejde med Anstaltens Økonomi, hvad vi ikke kende hos os. Men rigtignok saa ogsaa uden den Betydning, som f. Eks. Fru Budde har haft for Holsteinsminde i sin Tid og nu for Himmelbjerggaarden. Der tilstaas derhos Forstanderen, som havde fungeret siden 1. Okt. 1899, et personligt Lønningstillæg af 400 Kr. fra 1. April 1903 at regne. Som man vil se, er det, sammenlignet med, hvad der her i Danmark ydes i lignende Stillinger, gode Vilkaar, der bydes Forstanderen. Men det er jo ogsaa en ansvarsfuld og meget opslidende Gerning, og der kræves en overlegen Personlighed for at kunne faa dette ret forskelligartede Maskineri paatrykt et nogenlunde ensartet Stempel, saa at de forskellige Dele arbejde sammen uden for megen Gnidning. Bestyrerne af de forskellige Hjem, der altsaa tillige repræsenterer den skolemæssige Lærerkraft, de Haandværksmestre, der staa i Spidsen for Værkstederne, og Agromomen have Tilbøjelighed til hver at holde paa sin Del som den vigtigste, og jeg fik, ved at være et Par Dage paa Bastø, et Indtryk af, at det var et ikke let Arbejde at holde alle disse Menneskeforfængeligheder paa deres rette Plads.

Af Budgettet for Finansaaret 1. April 1903 til 31. Marts 1904 fremhæves følgende: Lønninger for Forstanderen, Bestyrerne af de 3 Hjem, Vagtmesteren, Maskinisten, 1 Nattevagt og 1 Haandværkslærer, hvilke alle have egen Husholdning, var 12,400 Kr. Lægen, som bor ovre paa den vestlige Bred af Kristiania Fjord, 500 Kr. og præstelig Betjening 300 Kr. Der var derhos bevilget 6175 Kr. til 1 Sned-

ker, 1 Assistent hos Vagtmesteren, 5 Tjenestepiger, 1 Bagerske, 1 Vadskerkone, 2 Lappersker, 2 Haandværkslærere, 1 Nattevagt og 1 Gartnararbejder. Alle disse Funktionærer have derhos frit Ophold paa Anstalten. Endelig var der bevilget 1440 Kr. til personlige Tillæg til Forstanderen og nogle af de Funktionærer, der havde været længst paa Anstalten. Altsaa i alt ca. 20,000 Kr. i Lønninger. Bepisningen af 130 Gutter — det fjerde Hjem ventedes aabnet i Foraaret 1903 — og 19 Funktionærer var beregnet til ca. 27,300 Kr., eller 50 Øre pr. Dag, og den samlede Aarsudgift var budgetteret til 109,000 Kr., hvoraf dog ca. 22,500 Kr. vare ekstraordinære Udgifter, navnlig til Bygningen af et 5te Hjem. Indtægten, deriblandt Kommunebidrag à 40 Øre daglig til 130 Gutter eller ca. 19,000 Kr., var i alt beregnet til ca. 29,000 Kr. Naar Anlægssummen, der, naar alle 6 Hjem vare fuldførte, vilde blive op imod 800,000 Kr., skulde forrentes, kan det jo ikke nægtes, at Staten, selv Kommunebidragene fraregnet, maa spæde ret artigt til. — Det hele Anlæg gjorde et særdeles solidt og vel gennemtænkt Indtryk, og der var bygget med Blikket rettet langt ud i Fremtiden.

Men hvilken Gavn gøres der nu her for disse mange Penge, og hvorvidt svarer Resultatet til det ret storslaaede Middel? Derom er det umuligt at sige noget allerede nu, da Anstalten kun har virket siden Septbr. 1900 og ikke ret mange have forladt Anstalten. De paatænkes anbragte, ganske paa samme Maade som her og i andre Lande: ved Landbrug, Haandværk o. s. v.; men Norge har jo derhos det store Fortrin med sin meget betydelige Handelsflaade ogsaa at kunne faa en Del med Sejlskibe. Det er jo nødvendigt at holde skrap Disciplin mellem Gutterne, og en Del af Livet maa naturligt have et vist militært Tilsnit. Saaledes saas henimod Spisetiderne hvert Hjems Befolkning, med sin Bestyrer i Spidsen, i taktfast Gang rykke op imod Madstedet, hvor der gjordes Holdt og afdelingsvis ventedes, indtil der rykkedes ind til den kære Mad, hvilket

i øvrigt gjorde et ejendommeligt Spektakel. Jeg boede lige ovenover Madsalen og vaagnede den første Morgen i den Tro at høre et oprørt Havs Brusen; det var dog blot Gutternes Træfodtøj, der genlød under Anfaldet paa Spisebordene — Træsko kendte man ikke. Som Helhed taget fik jeg hos Gutterne Indtryk af noget større Tunghed og lidt mere Erutalitet, end Totalindtrykket var af, hvad jeg har set i lignende Anstalter i Tyskland; ogsaa vore tilsvarende unge Fyre i Danmark synes mig livligere og mindre brutale. — En Opdragelsesanstalt for saadanne have vi jo ikke, som alt berørt. Vi ere nu det eneste Land Nord for Alperne, som lade 5 være lige i saa Henseende. Vi kunne dog vistnok spare os at ønske herhjemme at faa en Anstalt af Bastøs Kostbarhed. Thi af Folketingets Forhandlinger i Januar Maaned d. A. om Købet af Himmelbjerggaarden ses det, at forskellige Medlemmer fandt dette Køb lovlig dyrt. Himmelbjerggaarden er delt i 3 selvstændige Hjem, men med fælles Skole og giver Plads for over 150 Drengene under 14 Aar, og jeg har haft Lejlighed til med bygningskyndig Bistand nøje at undersøge hele denne Anstalt og ved deraf, at den er baade praktisk indrettet og godt bygget. Og Købesummen for den er dog kun ca. 155,000 Kr., imod Bastøs 800,000 Kr. Men jeg tror heller ikke, at en saa kostbar Anstalt som Bastø er nødvendig. Jeg besøgte for nogle Aar siden i Rhinprovinsen en ved Flækken Gemünd, en halv Snes Mil Sydvest for Köln beliggende, saakaldet »Handwerker-Bildungs-Anstalt«, hvor 100 unge Fyre, i Aldre fra 15—21 Aar, opdroges, naar de i deres Lære, Tjeneste og lign. vare komne paa Afveje. Oprettelsen af Anstalten, hvortil hørte 25 Morgen Land, havde kostet knapt 110,000 Kr. Hovedvægten lagdes paa Oplæring i Haandværk, men Landbrug og Gartneri dreves dog ogsaa her. Udgifterne ved hver Myndlings Opdragelse vare 480 à 490 Kr. aarligt, altsaa betydeligt mindre end paa Bastø. Hele Anstalten var samlet i en stor 3fløjet Bygning med Værksteder i Kælderne, og man havde langtfra det store Funk-

tionærhold som paa Bastø. Jeg antager, at en Anstalt, hvor Landbrug var Hovedbeskæftigelsen, endog kunde drives billigere pr. Myndling. Man var i det preussiske Indenrigsministerium, hvor jeg havde Lejlighed til at konferere med den Afdelingschef, som havde Tilsynet med den Art Anstalter, og hvor han kom mindst en Gang hvert Aar, meget tilfreds med denne Anstalt.

I Norge var der ogsaa indrettet et Skolehjem af strengere Art, hvor vanartede Piger mellem 12 og 18 Aar kunde hensættes, og hvor de skulde være mindst 2 Aar. Man var endnu ikke helt tilfreds med dette Hjemms Virksomhed, og der skulde ske forskellige Forandringer i Hjemmets Virkemaade. Det var oprindelig bestemt for 15 Piger, men det skulde udvides til at kunne rumme 25. Udgiften til dette Hjem var for Finansaaret 1903—4 budgetteret til ca. 15,000 Kr.

Endnu skal blot omtales et Punkt, hvor der er Forskel mellem Danmark og Norge, og hvor det drejer sig om en stærk Indgriben i Forældrenes Rettigheder, nemlig Afgørelsen af, om Barnet bør fjernes fra det naturlige Hjem, selv mod Forældrenes Ønske, og anbringes andetsteds. I nogle Lande, f. Eks. i Preussen, udøver en Art Domstol, »Værgemaalsretten«, dette Skøn, i Frankrig og delvis i England de almindelige Domstole, og i vort Kommissionsudkast var denne Magt lagt i Hænderne paa et saakaldt Værgeraad, bestaaende af 5 Medlemmer: en Dommer, en Skolemand, en Gejstlig, et af Amdsraadet valgt Medlem og et af paagældende Sogne- eller Byraad valgt Medlem, med særlig Indsigt i Fattigvæsenssager. I det i Landstinget forelagte Lovforslag var det foreslaaet, at den endelige Myndighed vel, som nu, skulde være hos Overøvrigheden, men forud for denne Autoritet indskødes et kommunalt Udvalg paa 3 Medlemmer, der kunde træffe endelig Afgørelse om Anvendelse af saadanne lempeligere Opdragelsesforanstaltninger, som kunde forenes med, at Barnet blev i det naturlige Hjem, hvorimod Overøvrigheden efter Indstil-

ling fra Udvalget, som undersøgte Sagen, skulde træffe Afgørelse, naar det drejede sig om at fjerne Barnet fra det naturlige Hjem og anbringe det uden for dette. I Norge er denne Myndighed, i Lighed med hvad Kommissionsforslaget paatænkte at indføre hos os, og ligesom det alt er sket i Hamborg, henlagt til et Værgeraad, et for hver Kommune, bestaaende af Stedets Underdommer og Præst, samt 5 af Kommunestyret valgte Medlemmer, deriblandt en Læge og en eller to Kvinder. Jeg havde Lejlighed til at overvære Værgeraadets Møder i Kristiania, hvori der, foruden en Sognepræst, sad en af Byrettens Assessorer som Formand, en Advokat som Viceformand, 2 Damer, en Læge og 2 andre Medlemmer. Man var der meget vel tilfreds med Damernes Medvirking, og det meddeltes mig, at dette ogsaa gjaldt andre Steder i Landet. Jeg hørte ogsaa Damerne give mange gode Bidrag under Forhandlingerne, om hvorledes der i de enkelte Tilfælde burde handles, ligesom de unægtelig viste sig at have en ganske anden Evne end Mændene til at tale med forskellige af de Kvinder, der vare tilsagte til Møde i Anledning af Vanrøgt af Børnene. Ogsaa hørte jeg i ét Tilfælde Lægen holde en Tordentale til en Moder, om hvem det var oplyst, at hun omtrent stadigt var fuld, skønt hun ammede sit yngste, 1 Par Maaneder gamle Barn, og forklare hende og Manden, hvor skammeligt de handlede mod Barnet, ved saaledes bogstaveligt at lade det faa Spiritus allerede gennem Modermælken. Overhovedet mærkede jeg, at Værgeraadet havde en ganske anden Evne til netop over for Smaabørn at gribe ind, end vi kende hos os. Men det maa jo ikke overses, at Arbejdets Udførelse lagde et stærkt Beslag paa Medlemmernes Tid; Møderne, der i Kristiania som Regel varede fra Kl. 6 til langt ud paa Aftenen, ofte endog henimod Midnat, fandt Sted én Gang ugentlig, og der var desuden i flere Tilfælde af Medlemmerne foretaget Undersøgelser i Hjemmene, foruden de Undersøgelser, Værgeraadets Sekretær havde foretaget og indberettet om. Det gjaldt for

Formanden energisk at haandhæve Korthed i Forhandlingerne for at man ikke skulde drukne i Enkeltheder.

Det vil af det ovenfor udviklede forstaas, at der fra den norske Statsmagts Side er gjort et meget stort Arbejde for at ordne og udføre Opdragelsesforsorgen for vanrøgtede og vanartede Børn. Gid det samme snart maatte kunne siges for vort Vedkommende!
